

AN ARMENO-AMERICAN
Weekly Journal
of
Politics and Literature,
Published
by
P. M. AYVAD,
Editor and Proprietor,
72 University Place, New York.

THE ARARAT.

TO ADVERTISERS.
This paper has an extensive circulation among the Armenians throughout the United States and the principal cities of the world. It is an excellent medium for domestic and international advertisements, securing the very best results.
Rates of advertising will be found on the fourth page.

— ՄԵՐ ՍԿՂՈՒՆԲԸ ԱՁԳԻՆ ՍԿՂՈՒՆԲԸ Է, ՄԵՐ ԲԱՆԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ՈՇԽԱՐՀԻ ԲԱՆԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ. — ԱՐԱՐԱՏ, Սեպտեմբեր 30, 1876.

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԵՐԱՅԻՆ ՏԱՐԱԿ
ESTABLISHED AT CONSTANTINOPLE 1869.

ՆՈՒ ԵՐԲ, ՀԻՆԳՇԱԲԻ, ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 24, 1891.
NEW YORK, THURSDAY, DECEMBER 24, 1891.

ՀՈՐ ՀԱՏՈՐ Ա. ԹԻԻ 25.
NEW VOLUME I. NO. 25.

Entered at the Post Office at New York as Second Class Mail Matter.

SUBSCRIPTION RATES.

For United States, Canada and Mexico,
One year \$2.00
Six months 1.00

For all other countries,

One year 12s.
Six months 6s.

Remittances should be made by P. O. Money orders, Postal Notes, Express Money Orders, Checks, Drafts, or in a Registered Letter.

Address all communications to Publisher of the ARARAT, 72 University Place, New York City.

NOTICE.

Subscriptions for this paper are received at
Brentanno's, No. 5 Union Square New York City, and at
F. A. Easton's, No. 3 P. O. Block, Worcester, Mass.
Single copies for sale, Five Cents.

Article 61 of the Berlin Treaty.

"The Sublime Porte undertakes to carry out, without further delay, the improvements and reforms demanded by local requirements in the provinces inhabited by the Armenians, and to guarantee their security against the Circassians and Kurds. It will periodically make known the steps taken to this effect to the Powers, who superintend their application."

Very Kind, Indeed!

The diplomatic manoeuvres now in progress are not of such a character as assure us of the safety of peace in Eastern Europe, despite the repeated assurances that the world is given by the Great Monarchs and their chancellors.

The Czar has kindly offered his services to fortify the Dardanelles against foreign invasion, and the Sultan has not said "No!" He wishes the Sultan to have extreme confidence in him, and the Sultan seems to be so inclined.

Hence, in case of an outbreak we must expect to see Russia at the gates of Dardanelles, to meet her rival, and then what? Well, she may have to stay there or in the neighborhood,—say in Constantinople, for a while, until all differences are settled, which may not be settled for some time. Thereafter a "temporary" occupation of Constantinople might become necessary, so that questions of the Pamiir Bulgaria, Berlin Treaty, Armenia, Crete, Turkish indemnity bill of the late war, and the like, can easily be discussed, which may, in all probability, take some time.

The British occupation of Egypt was also intended to be "temporary."

Armenians Lectured.

The Rev. Waldo Messaros addressed the regular meeting of the Armenian Union of this city last Saturday night, at the corner of Eighteenth street and Eight avenue, on the past, present and future of Armenia.

The eloquent speaker, who is well informed on affairs in the East, spoke very highly of the past history of the Armenians and of the services that nation had rendered to Christianity and to humanity at large. He could trace the ancestry of the Armenians back to

Adam, and would contend that Abraham came from Armenia and therefore was an Armenian. He denounced the attitude of Turkey toward her Christian subjects, specially toward the Armenians at the present time, and inferred that the peace of Armenia, by right, should be maintained by her own police and militia.

As to the question of autonomy for Armenia, he quite differed with some European statesmen who have been of the opinion that the Armenians were not adapted to self government. He held that a nation that could furnish other governments with men like Nubar Pacha, General Melikoff and others, of course would have element enough to take care of their affairs at home. He concluded by saying that the best way to check Russian advance in Asia Minor was to make Turkish Armenia an independent state, which would serve the calculations of some of the European powers better than otherwise.

Mr. H. S. Tavashaujian, president of the Union, in thanking the speaker for the interest he has taken in the Armenian Cause, said that he was glad to hear that Abraham was an Armenian. He had heard people say that Armenians had a resemblance to Jews, but now he would rather think that Jews resembled the Armenians.

A unanimous vote of thanks was given the speaker by rising.

Eastern Miscellanies.

PLOT TO DEPOSE THE SULTAN.

CONSTANTINOPLE, Dec. 6.—A rumor is current that a fresh plot has been discovered among military officers to depose the Sultan. A number of arrests are said to have been made, among them his Majesty's aides-de-camp. The principal person arrested is General Mehmed Daoud Pasha. According to this report, before the troops left their barracks yesterday to attend the ceremony of the Selamlyk, all the soldiers were searched to see if they had not been furnished with ball cartridges.

ENGLISH ENTERPRISE IN TURKEY.

A telegram from Belgrade announces that an English syndicate has obtained a concession for a railway from Salonica to Dedeagatch, along the north coast of the Aegean Sea in the direction of Constantinople. The Sultan's irade to be published shortly guarantees 15,750 francs per kilometer.

THE PERSIAN TOBACCO MONOPOLY ABOLISHED.

TEHERAN, Dec. 19.—The agitation against the tobacco monopoly in Persia, which the priests of the country have for some time been carrying on, has finally compelled the Government to abolish the monopoly. The company which held the complete control of the trade will be indemnified by the Government, and will also have a monopoly of the export trade.

BEATTY'S

CELEBRATED

ORGANS AND PIANOS.

For Catalogues, address,

Daniel F. Beatty, Washington, N. J.

CABLE INTELLIGENCE.

FRANCE AND BULGARIA.

SOBIA, Dec. 18.—The French diplomatic agent here has broken off his relations with the Bulgarian government in consequence of the refusal of the Bulgarian authorities to accede to the demand of France that a journalist named Chadonine, the correspondent of the Havas Agency, who was recently expelled from the country, be allowed to return.

The French Charge d'Affaires at Sofia was informed in reply to his note on this subject that Bulgaria could not undertake to give France satisfaction in this matter, as M. Chadonine had been persistently abusing the Government and spreading false news abroad concerning Bulgaria and prominent Bulgarians. This last statement refers to M. Stambuloff, the Bulgarian Premier, who is said to have been cordially disliked by M. Chadonine, a feeling which was returned by the Bulgarian statesman.

M. Ribot, the French Minister of Foreign Affairs, after the breaking off of the diplomatic relations between France and Bulgaria, instructed the French Consuls in this country to close the consulates and to withdraw. In obedience to these instructions the Consuls at Roustchouk, Bourgas and Philippopolis have left the country.

M. Cambou, the French Ambassador at Constantinople, in a protest made to the Grand Vizier, contends that Bulgaria, under the Berlin treaty, ought to have applied to M. Lanet for permission to arrest M. Chadonine and that the Porte must now insist that Bulgaria shall apologize and rescind the order of expulsion. The Grand Vizier immediately communicated with the Government at Sofia and received a prompt reply, expressing regret that the incident had arisen, but declaring that they would adhere to their right to expel M. Chadonine.

TURKISH FRIENDSHIP FOR FRANCE.

CONSTANTINOPLE, Dec. 19.—The Sultan has given several splendid fetes in honor of M. Cambou, the recently appointed French Ambassador to Turkey. The Sultan showed a splendid desire to please the French representative, and signalized the occasion by bestowing upon him the Imperial order of Osmanieh, created by the late Sultan Abdul Aziz. On the Secretary of the French Legation the Sultan bestowed the Imperial Order of the Medjidie.

The fetes were attended by the leading functionaries of the Ottoman court, and the evidence of the Sultan's favor for the French is looked upon as highly significant.

THE CZAREWITCH TO VISIT LONDON.

PARIS, Dec.—"Le Petit Parisien" today says that the Czarewitch will visit Paris in February and will remain in the city ten days, going from here to London to attend the wedding of the Duke of Clarence and Avondale, and Princess Victoria Mary of Teck.

ZANZIBAR TO BE A FREE PORT.

ZANZIBAR, Dec. 19.—It has been officially announced that Zanzibar will be a free port after February 1 next, except for alcohol and munitions of war. No duties will be collected on any articles except those commodities.

The Franco-Bulgarian Row.

The Franco-Bulgarian diplomatic quarrel, in view of the relations existing between France and Russia, the sentiments of Russia toward Bulgaria, and the dislike of the Russian Government is said to entertain for M. Stambuloff, is the one great subject for discussion today. European statesmen and politicians are to-day chiefly concerned with the question whether France means to pursue the quarrel with Bulgaria. It is assumed that M. Ribot has not acted without previous consultation with his good friends in St. Petersburg, and that his action may be preliminary to the re-opening of the whole Eastern question, wherein lie grave dangers. But the best informed people believe that the time is opportune neither for France nor for Russia to set the Balkans in a blaze, and that the action of the French foreign office will be confined to protests at Constantinople. Little Bulgaria will not yield an inch. She has managed to grow and prosper in spite of the open hostility of the mighty Czar and secret machinations of his agents; and having withstood Russia she feels that she can safely defy France in a matter in which she is in the right.

The French appear to be attempting a little cheap bullying on the Bulgarians. The Bulgarian Government has expelled a French newspaper correspondent, who has, according to them, persistently abused and misrepresented them.

Every country has the admitted right to expel any foreigner. France has recently expelled correspondents, and at least one English Member of Parliament, Mr. Cunningham Grahame. England did not remonstrate. There was no ground for remonstrance. Italy, Germany, and of course Russia, have exercised this power of expulsion whenever they liked. Russia turned Mr. Pennell out of the country a few weeks since for sketching Jews. All this matters nothing. France, to please Russia, wanted to pick a quarrel with Bulgaria, and has picked it. Bulgaria seems little the worse. If M. Ribot takes his grievance to the Sultan as suzerain of Bulgaria he may fare worse. Turkey is not in love with the capitulation, nor yet with newspaper correspondents.

A humorous feature of what appears to be a tempest in a teacup is that it is doubtful whether M. Chadonine, the offending correspondent of the French newspapers is entitled to call himself a Frenchman. One of his parents was not French, and there is no doubt that he was born in Constantinople. He is not at all an interesting person, and as a journalist he is beneath contempt. In Paris he would not earn his matutinal cafe au lait at a penny a line, and until he took to furnishing lying paragraphs about Bulgaria to the foreign press, he found it very difficult to make both ends meet in Sofia. He was for some years a mercantile clerk in Constantinople, whence he proceeded to Sofia and opened a restaurant. That business did not pay, and somehow Chadonine obtained employment as copying clerk in one of the Government departments. He blossomed into a "journalist" within the present year, and soon afterward was able to afford champagne rather than vin ordinaire with his dinner.

What makes the business important

is the readiness of France to assume these humiliating relations to Russia, to fetch and carry for the Muscovite in the Balkans, to do the dirty work of a Russian emissary, to set herself, as she does in Egypt, in the path of a people struggling manfully toward prosperity and freedom. The one great Republic of Europe surely ought not to be the obedient servant of the greatest despot of Europe.

A further batch of diplomatic correspondence respecting affairs in the East has just been published in London for presentation to Parliament. It covers the first half of the present year and deals with various affairs concerning Turkey and the Balkan States.

Adabazar, Turkey.

For fifty years Adabazar has been mentioned in the *Missionary Herald*. It is situated about ninety miles east from Constantinople. Reached formerly by a horseback ride in three days from the capital, it is now easily accessible by the Anatolia railroads. Lying on a plain between a beautiful freshwater lake called Sabanja and a river called Sakaria, the place formerly was at times almost surrounded by water, and hence was called Adabazar, or "Island Market place." In recent years, however, the authorities have widened and paved the streets, raised the grade, improved the drainage, and brought an ample supply of good water from the lake. The houses, usually of two stories, and the shops of one story, are made of wood and sun-dried bricks and are plastered within and without. Most of the houses are brightened by a garden-plot either in the front or rear. The city boasts of no architectural beauty, and a two thousand dollar house would be hard to find; of the four Armenian churches, however, two are handsome and costly structures. The city has a population of about 18,000; namely, 10,000 Armenians (including Protestants), 15,000 Greeks, 5,000 Turks, 1,000 Circassian and other Mohammedan emigrants, and a few Jews and Franks. Within a radius of fifteen miles, however, the city has a large number of villages, and in the whole district of Nicomedia, which includes Adabazar, there is said to be a population of 300,000, of whom 60,000 are Armenians. For about two months of the spring a large part of the people use their houses for the rearing of silk-worms. The women attend to the feeding of the worms and ordinarily the business is profitable. The manufacture and sale of clothing, ironware, and groceries, and the purchase and exportation of the surplus produce, constitute the business of the city.

THE HAREM A PLAIN AFFAIR.

A writer, who has been to see one of the standard harems in Turkey, reports:

"All is bare and clean, calling to mind the entrance to a hospital ward in England, and the occupants, far from being the beautiful houris posing languorously and luxuriously on silk-draped couches by perfumed fountains, were plain, elderly women, common-looking, and some not over clean. Nor was it a refreshing spectacle to see the women of the harem at their feasting. They all ate out of the same dish, using fingers oftener than forks—nothing about these dames, indeed, bore out the traditional notion of harem life."

Americans in Turkey.

In our October number reference was made to a manifest violation of treaty rights by Turkish authorities in the case of Rev. Mr. Richardson, of Erzroom, who, although having an American passport and the usual Turkish permit for traveling, was arrested, his books and papers taken from him, and he sent as prisoner to Erzroom. After more than two weeks many of the private papers were returned to Mr. Richardson, but not the passport or the "road orders." Since that time another and even more gross outrage has been perpetrated by the Governor-General of Erzroom. Toward the latter part of September Mr. Macallum, while visiting villages in the Khanoos district, some sixty miles from Erzroom, was prostrated with fever and sent to Mr. Richardson for help. Mr. Richardson demanded his passport and asked permission to go to the relief of Mr. Macallum. Both the demand and the request were flatly refused. Word was sent that another missionary might go to the relief of the sick man, but the Governor well knew that there was no other missionary at Erzroom. The Governor, in order to shield himself, declared that the passport had been returned. But if it had been returned, why was not Mr. Richardson declared at liberty to go to his sick associate? The fact that after negotiations, continued through several days, a report came that Mr. Macallum was better does not relieve the charge of injustice and even brutality on the Governor-General. This official well knew Mr. Richardson's character as an American citizen, and his unwarrantable procedure demands the intervention of our government. We trust it will receive it promptly.

Aside from the tyranny of local governors, it is clear that the Turkish authorities at Constantinople are determined to interrupt, and if possible destroy, much of the educational work carried on by our missionaries throughout the empire. Reports have reached us that the Turkish Minister has notified the various Embassies at Constantinople that hereafter the holding of schools in private houses will not be tolerated. Any such regulation as this would strike a serious blow at our educational work. Whether the Turkish officials will seriously attempt to carry out this regulation, or whether, in case the attempt is made, remonstrances of foreign Powers will be unavailing, cannot as yet be determined. The guaranties which were given in the Treaty of Berlin would certainly authorize the interference of Great Britain and other Powers to prevent such a course. According to the terms of the "Capitulations" between Turkey and the United States, American missionaries have for a series of years been protected in the exercise of their profession as preachers and teachers, and it is not to be supposed that our government will tolerate the placing of restrictions upon the rights guaranteed by these "Capitulations."—The Missionary Herald.

A Mohammedan Wedding.

Liverpool rejoices in a Mohammedan mosque, which was opened a few months ago, and yesterday there took place within its walls a marriage according to the Oriental rite. The bridegroom was Sheikh Meeran Bukhs, graduate of the Lahore University, Punjab, and of Gray's Inn, London, and the bride Miss Amelia Davies, of Lansdowne terrace, Russell square, London. The bride is a convert to Islamism, the bridegroom belonging to one of the oldest Moslem families in the Punjab. The former was attired in a neat navy blue skirt, with panels of white cloth trimmed with gold braid, the white vest of the bodice being also trimmed with gold braid. The bridegroom wore a handsome cape almost covered with gold lace and of Indian manufacture, encircled in the folds of a large turban. The parties were conducted to the reading room of the mosque, where the preliminary details as to dowry, etc., requisite in Moslem marriages were arranged. The bridal party then entered the mosque, where the short and simple service used by Mussulmans was gone through, and the prayer that "Allah the Most Merciful would bless their union" united the happy pair.

ԱՐԱՐԱՏ

ՀԱՐԱՐԱԹԵՐԻ

Վր Գրադարակուրի Հինգ շաբաթի օրեր:

Իմպարիթ Եւ Տէր,
ՓԱՌՆԱԿ ՄԱՏԹԵՐՈՍ ԱՅՆԱՏԵԱՆ:

ՊԱՏՄԱՆԻ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՈՒԹԵԱՆ
Բաժնի տարբէ պատ.

Միացեալ Նահանգաց Համար,
Մէկ տարեկան 2 տուար,
Կէս 1

Օտար երկրներու Համար,
Մէկ տարեկան 12 շէկին,
Կէս 6

Բաժանորդագրինք կանխիկ վճարելին և կրնան յղուիլ փոխանակագրով, Բոսթօն կամ Երազըրտի քաղաքի հրամանով և կամ վաւերացեալ նամակով:

Թղթակցներէ կրնադուրի իւրեանց ստանձնած հրապարակային անուան հետ բուն անուններն ալ խորագրութեան գրայնել, չէ թէ հրատարակութեան այլ փաստաւորութեան համար:

Ձի հրատարակուած գրութիւնը ետ չեն դարձուիր որ և է պարագայի ներքեւ:

Ուղղել ամեն գրութիւնը առ

THE ARARAT, 72 University Place, New York City.

ՆՈՒՆ ԵՐԲԻ, ԴԵԿՏ. 24, 1891:

Ա. Զ. Գ.:

Սոյն լրագրի համար բաժանորդագրութիւնը կ'ընդունուին հետեւեալ տեղերէն.

Պրէնիպանսօ, 5 Եւրոպէի Մուտէր,

Նիւ Եորք Սիթի, և,

Ֆ. Ա. Իոթէն, Բոսթօն Օֆիսի մէջ,

Ուսթըր, Մաս.

Հատով կը ծախուի, Հինգ տէնթի:

Անկախութիւնը՝ չընդունուին քանակ չէ:

Ոչ անկախ չեզոք կրնայ ըլլալ և ոչ չեզոքը՝ անկախ:

ԱՐԱՐԱՏ անկախ է ամեն բանի մէջ, իսկ չեզոքը՝ ոչնչի:

«Եթէ ժողովուրդը հօտ մ'է, լրագրներն ալ այն հօտին պահպան շուններն են» կըսեն. վերջուր պահպան շուններն, այդ հօտը գայլերուն յայտնակութեան մասնակցիւր:—Արարատ, Հոկտեմբեր 26, 1876:

«Բարձրագոյն Դուռը կը խոստանայ առանց այլ ևս յապաղելու գործարկել այն բարեփոխումներն ու բարենորոգումները, զորոս սեղանային պէտքերը կը պահանջեն. Հայոց ընտանիքը գաւառներուն մէջ, և ազգայնականութիւնն երաշխաւորել Զէրքէզաց և Բրդուզ գէմի Այս նպատակաւ ձեռք առած միջոցները պարբերաբար պիտի ծախուցանէ տէրութեանց, որք անոնց գործարկութեանն պիտի հակեն:» —Յօդուած 61, Պէրլինի Դաշնագրութեան:

«Բոլորովին անյայտ բան է ակնկալել որ Դուռը երբեք զաղքաւորութեալ կառավարութեան մը պարտականութիւններն պիտի կատարէ թրքական կայսրութեան այդ (Փոքրը Ասիոյ) մասանց մէջ: Թրքական վարչութիւնը թէ պիտի և թէ տկար է, և այդպէս պիտի ըլլայ մինչեւ որ վերջը գայ:» —Արարատ Դուռը, ի Միթիներին Մանչէսթըրի, Նոյեմբեր 25, 1891:

ԻՐԱՐ ՀԱՍԿԱՆՆԱԿՆԵՐ Է:

Եթէ ժողովրդեան համար կատարուիլը գործի մը ժողովուրդով կատարուելու սկզբունքին կը հաստատուի, այդ ժողովուրդն նախ պէտք է իրար հասկնայ և եթէ այդպէս ընել չգիտեն, առաջին գործն թող լինի ուսանիլ:

Հայ հասարակութեանց մէջ օտար ազգաց պէս արդիւնաւոր կազմակերպութիւններ կանգնելու և պահելու դժուարութիւնն ոչ այնչափ անհասկից ոմանց օրտի շարութեանն յառաջ եկած է որչափ իւր ընկերն լաւ հասկնալու անկարողութեանն:

Ուրեմն, այս շարիքն որչափ կանուր գործունեութեանց այնչափ ազգի կըլլայ մեզ համար:

ԳԱՂԹԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՅԱՌԱՋԻԿԱՅ
ԺՈՂՈՎՐԸ:

Ուրիշ սինակի մը մէջ ինչպէս ծանուցուած է, Տիար Յովսէփ Թարգմանն պիտի խօսի իւր թուրքիս ունեցած ցաւալի փորձառութեանց վրայ: Յիշեալ արգոյ ազգայինն ասկէ երկու շաբաթ առաջ եղած նստին խօսելու յօժարութիւնն յայտնած էր լայն ինչպէս յայտնի է այդ պատեհութիւնն իրեն տալէ նախամեծար համարեցին մի քանի ազգայինք իրարու անձնականութեանց վրայ խնդիր յարուցանելով ժամովաճառ լինին: Կը յուսամք թէ այդ չափի ըլլալ պարագայն յառաջիկայ նստին մէջ, և ինքզինքներն ճանաչող անհատք ջանք պիտի ընեն այսուհետեւ առաւել ակնառութեամբ և պատկառանքով վարուիլ հանրային ժողովներու մէջ:

Բազմալի է որ տեղացի ազգայնաց տառար թիւ մը ներկայ գտնուի գաղթականութեան յառաջիկայ դուրմարման և լոյս զՏիար Թարգմանն:

ՅԱՐԱՐԱՏԻ ԽՆԴԻՐԸ:

Անտարակոյտ ազատ երկրի մը մէջ կապրիմք և ամեն ոք որ կը գայ թէ իւր անձն կամ սկզբունքն բռնաբարուած է իրաւունքը կուենայ հասարակաց արդարադատութեան դիմելու: Ազատ մամլոյն մի պարտականութիւնն ալ է այդպիսեաց ապատան ընծայել: Բայց երբ հանրային օգտին վերաբերութիւն ունեցող խնդրոյ մը մասին ծագած վէճն կամ անձնական հակակրօններէ յառաջ եկած կըլլայ և կամ առ այդ կը տարուի, այն ատեն լաւ է որ նախ այդ սկզբունքան շարժաթիւն և կամ բուն խնդրոյն հետեւող անձնականութեանն ըրարձար յարգէս զի անզգրուներ խնդիրն ալ լուծելն դիւրանայ:

ԱՐԱՐԱՏ Կիլառէֆիոյ խնդրոյն մէջ երկու հողմանց ալ վատացելու կատարեալ պատեհութիւնն առաւել իւրեանց ցաւերն յայտնելու. լայն պարտ կը սեպէ նաեւ խնդրել իւր յարգել թղթակցներէն որ այլ ևս չհովազեն իրենց մէջ գտնուած այդ փոքր ինչ տարբերութիւնն:

Գործունէութիւն և յառաջադիմութիւնն կարգուիլեան կը կարծարին, և այդ խաղաղութիւնն գոյացրին ու պահելու աւելի գործունէից և յառաջադիմութեանն ձեռքըն է քան թէ ուրիշներու:

ՀԱՅԿ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԱՆՏԵԱԼ
ՆԻՍՏԸ:

Հայկ. Միութեան անցեալ Շարաթիւնից սովորական նստին առնալ խօսեց Արթ. Ուսալո Մէտարոս, Անգլիէն լեզուաւ, իրեն նիւթ ունեւորով Հայութեան անցեալն ու ներկայն և թէ ինչո՞ւ Հայք գիւրեմք կառավարու են: Պերճախօստեանայանն, որ ծննդեամբ Յոյն մի է և բազում տարիներէ ի վեր Միւրախանն, քարոզիչ մը՝ այս երկրի մէջ, իւր ժողովրդական գրաւիչ լեզուաւ զօրաւոր բառերով պարտաւեց թուրք իշխանութեան ընթացքն իւր Բիւրստանայ հպատակաց և ի մասնաւորի Հայոց նկատմամբ: Հայ ազգին անցելոյն և ներկային մէջ ունեցած բարեմասնութիւններն գովելու մէջ յիշեց նաեւ Աղամալ և մինչեւ իսկ Արքաշամու Հայ եղած՝ և Հայոց ազգին ընդհանուր մարդկութեան ծնունդը տուած ըլլալն: Աշխարհիկ ներկայ պատմութեան մէջ Մէլքեօֆի, Նուպարի, և այլ մեծանուն Հայերու կատարած նշանաւոր դերերը յիշատակելով, Հայակցաւ թէ ինչո՞ւ կըսուի որ Հայեր կարող չեն ինքզինքնին կառավարելու, մինչդեռ նոքա ամենակարող պաշտօնայեցի կրցած են Հայթայթիւն օտար ազգաց:

Վերապէս՝ Արթ. Մէտարոս որ քաղաքացի է Արեւելից ներկայ անցեալներն բաւականացաւ տպաւորելով իւր ունիւրաց վրայ թէ Հայ յատարանի մէջ մասին անհիշատութիւնն միայն կրնար ըլլալ Ռուսիոյ դէպի յարեւմտ յառաջացման դէմ կարեւոր պատնէշ մը:

Պատ. Մէտարոս երկիցս եւս խօսած է կանխաւ տեղեւոյ Հայ գաղթականութեան, և իւր ամենախօսութիւնը հասարակագէտ հետաքրքրութեամբ ունին գրուած են ներկայից կողմանէ:

Ցաւալի է որ սակաւ թուով ազգայինք ներկայ կը գտնուին Հայկ. Միութեան նոյն նստին և բազմալի որ առաւել հետաքրքրութիւն և փոքր ունեան մեր ազգայինք պատուելու այսպիսի այցելուներն, գէթ իրենց ներկայութեամբ մանաւանդ երբ սոքա այս աստիճանի շահեկանութիւն ցոյց կուտան մեր ազգային խնդրոյն մէջ:

ԱՐԱՐԱՏ

1892

Վ. Ա. Ս. Ն. Բաժնի տարբէ պատ.

Միացեալ Նահանգաց Համար միայն \$ 2 - կանխիկ վճարելի,

Եւ կամ օտար երկրներու համար 12 շէկին, (6 րոյլ և կամ 15 ֆրանք). Երեք ամիս կամ տարաւի միացանքուն համար գրին պիտի ըլլայ \$ 2.50, կամ օտար երկրներու համար 15 շէկին, (7 րոյլ և 50 կոպէկ, և կամ 18 ֆր. 75 սանթիմ):

Սոյն պայմանը միայն է:

Մի յապաղէք, այսօրուան գործը վաղուան մի ձգէք. Ձե համոզելու համար մեր ապագայ կատարելու գործնունդ վրայօք այս օրէն սնուարծիք սովորութիւնն չէ: Մեր արդիւնք խօսած են ու պիտի խօսին մեզ համար:

Յունվար 1 էն առաջ մեզ համար նոր բաժանորդաց մինչեւ նոյն թուականն ձրի պիտի դրկեմք ԱՐԱՐԱՏը:

Ընդ հոգ զրկեցէք Ձեր հրամանը:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՆ
Ի ՅԱՐԱՐԱՏԻ:

Յանձնարարման պատիւ ունի ծանուցանել որ տեղեւոյ Հայկական Միութիւնը ի ժողով կը գումարուի, ամիսը մի անգամ, առաջին Երաթե երկուշաբթի ժամը 8ին «Մօրնիկ Սթար Զօր» երրորդ յարկի սենեակը, փոխանակի կիւրակի կէս օրի: Ամենայն թղթակցութիւնք կը կատարուի և և պարտին ուղղիլ (արք Միութեան կը վերաբերին) առ

Յանձնարարի տանապետ

8. ՕՋԱՆԵԱՆ

1209 Buttonwood street,

PHILADELPHIA, PA.

ԺՈՂՈՎ ԳԱՂԹԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ
ՀԱՐԱՐԱՏԻ ԱՌԱՋԱՅԻՆՍ:

Նիւ Եորքի և չընկալից Հայ գաղթականութեան Գործադիր Յանձնաժողովը կը փութայ ծանուցանել արգոյ հասարակութեան որ գաղթականութիւնն ի նիւստ պիտի գումարի յառաջիկայ շաբաթ գրիւն, Դեկտ. 26, ի ժամ 8 երկուշաբթի, ի սրահին թիւ 52 Իւնիքն Սգուէր, չորրորդ ավելի կողմն 17րդ և 18րդ փողոցներու միջեւ:

Տիար Յովսէփ Թարգմանն պիտի ամենախօսէ, իւր թուրքիս կրած աղէտալի հարստահարութեանց և ունեցած ցաւալի փորձառութեանց վրայ:

Ազգային երգեցողութիւններ տեղի պիտի ունի

Փափակելի

Իրենց ներկայութեամբ պատուեն սոյն ժողովը:

Յ. Ս. ՏԻՈՆԵԱՆ
Բարտուղար:

ԱԶԳԱՅԻՆ

Մարտիոյ առաջնորդ Գեր. Իսահակ եպիսկոպոս պաշտօնէ գաղթեցուցուեր է, Ն. Գերապատուութիւնն որ այժմ Բարեբաղ կը գտնուի, հեռագիր մը ուղղելով Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր, արտօնութիւն խնդրի է որ իւր ծերութեան ու տկարութեան պատճառաւ ձմեռը Բարեբաղ անցունէ, վաղը իր մէջ:

Պատմի Հայոց հոգեւոր հովիւ Արթ. Տ. Կոստանք քահանայ Տէր Ստեփանեանն որ իւր անձնական տըրքութիւնը գործունեալ համար Բարեբաղ ուղեւորած էր, անգոյն Հայ գաղթականութեան կողմէ նուէր ընդունելու է ծանրագին ոսկի ժամացոյց մը ոսկի շղթայով, իսկ Մարտիոյ Հայ գաղթականութեան գեղեցիկ ցուպ մը որուն վրայ գեղարուեստ փորագրուած է իւր անունն:

Ազգ. ժողովոյ դիւանին կողմէ անդիկալի մը պատրաստուած է, յորում նշանակուած են 1863էն ի վեր կաթողիկոսական ընտրութեան համար կազմեալ յանձնաժողովներն և անոնց գործառնութիւններն:

Ցաւ ի սիրտ կը տեղեկանամք թէ Յովհաննէս Էֆէնդի Միւհեմետեանն Նոյ. 29ի կիւրակէ գրիւն վախճանած է իւր տան մէջ ի Բերա: Հանգուցեալն 1810 փետր. 21ին ծնած լինելով, 82 տարեկան էր: Տպագրական արուեստին մէջ հազարաւոր համարաւ շահած և անմուռանալի անունն մը թողած է: Իւր չինած հայերէն և թուրքերէն գիրովն էր որ Թուրքիոյ մէջ Հայերէն և թուրքերէն մաքուր տպագրութիւնն սկսաւ:

ԱՐԱՐԱՏ իւր խորին ցաւակցութիւնն կը յայտնէ Միւհեմետեանն ընտանեաց իւրեանց անդառնալի կորուստն համար:

ԱՐԱՐԱՏ

1892

Վ. Ա. Ս. Ն. Բաժնի տարբէ պատ.

Միացեալ Նահանգաց Համար միայն \$ 2 - կանխիկ վճարելի,

Եւ կամ օտար երկրներու համար 12 շէկին, (6 րոյլ և կամ 15 ֆրանք). Երեք ամիս կամ տարաւի միացանքուն համար գրին պիտի ըլլայ \$ 2.50, կամ օտար երկրներու համար 15 շէկին, (7 րոյլ և 50 կոպէկ, և կամ 18 ֆր. 75 սանթիմ):

Սոյն պայմանը միայն է:

Մի յապաղէք, այսօրուան գործը վաղուան մի ձգէք. Ձե համոզելու համար մեր ապագայ կատարելու գործնունդ վրայօք այս օրէն սնուարծիք սովորութիւնն չէ: Մեր արդիւնք խօսած են ու պիտի խօսին մեզ համար:

Յունվար 1 էն առաջ մեզ համար նոր բաժանորդաց մինչեւ նոյն թուականն ձրի պիտի դրկեմք ԱՐԱՐԱՏը:

Ընդ հոգ զրկեցէք Ձեր հրամանը:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՆ
Ի ՅԱՐԱՐԱՏԻ:

Յանձնարարման պատիւ ունի ծանուցանել որ տեղեւոյ Հայկական Միութիւնը ի ժողով կը գումարուի, ամիսը մի անգամ, առաջին Երաթե երկուշաբթի ժամը 8ին «Մօրնիկ Սթար Զօր» երրորդ յարկի սենեակը, փոխանակի կիւրակի կէս օրի: Ամենայն թղթակցութիւնք կը կատարուի և և պարտին ուղղիլ (արք Միութեան կը վերաբերին) առ

Յանձնարարի տանապետ

8. ՕՋԱՆԵԱՆ

1209 Buttonwood street,

PHILADELPHIA, PA.

ԺՈՂՈՎ ԳԱՂԹԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ
ՀԱՐԱՐԱՏԻ ԱՌԱՋԱՅԻՆՍ:

Նիւ Եորքի և չընկալից Հայ գաղթականութեան Գործադիր Յանձնաժողովը կը փութայ ծանուցանել արգոյ հասարակութեան որ գաղթականութիւնն ի նիւստ պիտի գումարի յառաջիկայ շաբաթ գրիւն, Դեկտ. 26, ի ժամ 8 երկուշաբթի, ի սրահին թիւ 52 Իւնիքն Սգուէր, չորրորդ ավելի կողմն 17րդ և 18րդ փողոցներու միջեւ:

Տիար Յովսէփ Թարգմանն պիտի ամենախօսէ, իւր թուրքիս կրած աղէտալի հարստահարութեանց և ունեցած ցաւալի փորձառութեանց վրայ:

Ազգային երգեցողութիւններ տեղի պիտի ունի

Փափակելի

Իրենց ներկայութեամբ պատուեն սոյն ժողովը:

Յ. Ս. ՏԻՈՆԵԱՆ
Բարտուղար:

ՅԱՐԱՐԱՏԻ ԽՆԴԻՐԸ:

Անտարակոյտ ազատ երկրի մը մէջ կապրիմք և ամեն ոք որ կը գայ թէ իւր անձն կամ սկզբունքն բռնաբարուած է իրաւունքը կուենայ հասարակաց արդարադատութեան դիմելու: Ազատ մամլոյն մի պարտականութիւնն ալ է այդպիսեաց ապատան ընծայել: Բայց երբ հանրային օգտին վերաբերութիւն ունեցող խնդրոյ մը մասին ծագած վէճն կամ անձնական հակակրօններէ յառաջ եկած կըլլայ և կամ առ այդ կը տարուի, այն ատեն լաւ է որ նախ այդ սկզբունքան շարժաթիւն և կամ բուն խնդրոյն հետեւող անձնականութեանն ըրարձար յարգէս զի անզգրուներ խնդիրն ալ լուծելն դիւրանայ:

ԱՐԱՐԱՏ Կիլառէֆիոյ խնդրոյն մէջ երկու հողմանց ալ վատացելու կատարեալ պատեհութիւնն առաւել իւրեանց ցաւերն յայտնելու. լայն պարտ կը սեպէ նաեւ խնդրել իւր

Կոստանդնուպոլիս Դեկտ. 6 —
Զրոյց կը պարտի թէ զինուորական
պաշտօնականներու մէջ Սուլթանին
զանգեղանքն ընկնու նոր գաւառաւոր-
ութիւն մը երեսնան հանուած է: Կըս-
ուի թէ խնդիրն անհետեւ ձեռնարկու-
ած են որոնց մէջ կը գտնուի նա-
եւ Սուլթանին սենեկակապան: ձեռ-
բակալեցող զլիստեղն է Մէհմէտ
Տալիստ քաշա. այս զրոյցին համե-
մատ, երէկ Սէլամլըքի արարողու-
թեանն առաջ բարձր գլխաւորներն
խուսաւորուած են կասկածելով թէ
մի գուցէ գնաւորներ գտնուին ի-
րենց բով:

—
Զիգալիօն աշխարհահանգէսի կա-
նայց յատկացեալ շէնքին ճարտա-
րարական կրնի միտ. և այժմ սոյն
շէնքի զարդարանաց դանդաղագոր-
ծութեան պաշտօնն ալ կրնայ մը
յանձնուած է:

—
Անցեալ Հինգշաբթի օր Ի Ֆիւլ-
աթի տեղի ունեցաւ երեսուն
երկուրորդ և 25-անգամ փողոցներու ան-
կիւնը կոտորուած ճանապարհի ըզ-
գանշիւր շէնքին ձոնման հանգէսն:
Սոյն ընդարձակ շէնքն ուր 2000
աշխարհաբ կրնան գրեթէ ու է բան
ուսանելի, կառուցուած էր Անթիքի
ձ. Տէրբէյի, մեծանուն սերտաւոր-
րին առատաձեռնութեամբ: Այս
հանգէսին առթիւ սոյն նշանաւոր
բարերարն Միկի Միլիօն տղար ևս
նուիրեց ճանապարհի անխառն պահ-
պանման համար: Զնամարտին մէջ
պիտի ըլլայ նաեւ կրթարան մը դա-
ստաններն պատրաստելու համար:
Ինչպէս նաեւ ցերեկեայ և գիշե-
րային ըստան մը և ըստ յայտնա-
եալ թանգարան մը:

Զուլեյիլիոյ համարակառուութեան,
հրաժարեալ նախագահին տեղ անց-
եալ Զորեքարթի նոր ընտրութիւն
կարարութեամբ, Տիւրքիոյ Պր. Ո.
Հէօղը ընտրուած է:

Ֆիւլաթիֆիոյ Նեյիշի Պարթիֆի
կրօնական թերթին վերջերս իւր թի-
ւերէն մի քանիսն ուղղաբարեւէ հրա-
պարհէ ինկրտու նշանաւոր անհաւա-
որն, և ստոր ըրած ձեռքմանցը հա-
կառակ կը յարատեւէր իւր թերթի-
ըրկելուն մէջ: Անկորն Գօնէլը անց-
եալ օր Հոսեմիայի նամակը կուղար-
կէ սոյն թերթի խմբագրութեան:
Սիւրիւթի Տէր. — կը փախաւորն որ
ձեռ թերթի ինչ գրեկէ դադարէր:
Որ և է պէտք մը շունիմ անոր: Ես
ալ գործնականապէս Միկոշիական
եմ, ամեն առաւել բարեւոր կեր-
թամ: Իմ միկոշականութիւնս ձե-
րինէն գերազանց է, որովհետեւ
ես աճառ ալ կը գործածեմ:
Զերդ յարգանք. Բ. Ճ. Ինկիլթօլ:

—
Անցեալ Երաբթի օր Պալթիֆի
Ս. Պետրոս և Պօղոս Պապական Մայր
Եկեղեցւոյն մէջ Գարտնիւն Կիպրիս
մեծ հանդիսի վարդապետ ձեռնա-
դրեց Զարլը Բ. Ընդլը անուն սե-
ւամորթ աշխարհական: Սոյն անձն
առաջին սեւամորթ Պապական վար-
դապետն է Միացեալ Նահանգաց
մէջ ձեռնադրուած: Ամբիկիայի մէջ
սոկէց ուրիշ մէկ սեւամորթ վար-
դապետ ևս կայ որ Զիպիօ կը գոր-
նուի. բայց նա կրթութեւ և ձեռնա-
դրուած է Է ձեռնա:

—
Մէնթըլ Բարբի կապիկներուն մէջ
էնֆիլիէնցան հիւանդութիւնն եր-
թալով կը սաստկանայ: Անցեալ օր
հատ մը ևս ձիւկերը անկեց: Յու-
ղարկարութեան հրապարակներն
գեւ զրկուած չեն:

—
Բժիշկ մը իւր հիւանդին կը պատ-
ուիրէ որ պարտաւ ստամոքսով պը-
տուի. — Որոյ ստամոքսով պէտք
է պաշտել» կը հարցունէ հիւանդն
տըսով:

Հ. Ե. Բ. Ը.
ՆՈՒ ԵՐՈՒՐ:
52 Իսթ 23րդ Փողոց, 2րդ հարկ
ՀԱՆԴԵՍ ԿԱԼԱՆԴԻ

Շաբաթ, Յունվար 2, 1892,
ի ժամ 8 երեկոյան:
Երգեր, ծառեր, կատակերգու-
թիւն և կազդուարներ:

Պէնսիլի Դաշնակները ամենուրեք կը
գործածուին: Գալթիֆի համար
գրեւ առ Daniel F. Beatty, Washington
New Jersey.

\$500,000. Պէնսիլի Երգչուհիները
խառն աճան գնեցով:
Մանրամանութեանց և գալթիֆի
համար գրեւ առ Daniel F. Beatty,
Washington, New Jersey.

ՀԱՅԿԱՍՏԻ ՄԻՈՒԹԻՒՆ
Ի ՖԻԼԱՏԷԼԻՍԻ:

Ֆիլաթէլֆիա, Հոկտ. 14, 1891.
Տէր խմբագիր,

Տարակոյ շունիմը որ մեծ հա-
նայց պիտի ազդէ՝ ԱՐԱՐԱՏի ազդա-
նէր ընթերցողաց, իմանալ թէ տեղ-
ւոյս «Հայկական Միութիւն» իւր
երրորդ տարեգործն անհետ ըս-
տեղաւորութիւնն ունեցած է: Սա
թէեւ դեռ մատաղ և փափուկ վի-
ճակի մէջ, սակայն պատճառ ունիմը
յուսարութիւնն նորա գործունէու-
թիւնը արդիւնաւոր պիտի լինին
ապագային մէջ:

Միութիւնն կը շարունակէ գոր-
ծել իւր սկզբնական նպատակի ներ-
քեւ իւր մի օժանդակ մարմին, Մար-
տէլի «Հայրենասիրաց Միութեան»
և իւր անցեալ փորձառութեանն օ-
գուտ օգտելով՝ իւր կանոնադրի
մէջ մուծած է այնպիսի բարեփո-
խութիւններ, որք կարեւոր թուած
են իւր ապագայ գործունէութեան,
Միութիւնն ի ժողով կը գումարի
ամեն ամսոյ առաջին Շաբաթ երե-
կոյ, ի Մօրնիկի Ընթար Զօլ, ուր
տեղի կուենան արգելալին խնդրոց
նկատմամբ խորհրդակցութիւնք,
ճառախօսութիւնք, ատենաբանու-
թիւնք և նուազածութիւն: Ժողո-
վոց նկարագիրն է կրթական, և
բայց ևս բոլոր ազգայնոց անխառ-
նար:

Ամսոյ Տիւրքի ունեցաւ պաշ-
տօնէից ընտրութիւնք յաջորդ տա-
րեւրձանի համար: Ժողովոյ նախա-
գահաց Պ. Յ. Հ. Գէորգեան, և Հե-
տեւեալ պաշտօնեայք ընտրուեցան
բուհից առաւելութեամբ: Սահմա-
դարի՝ Պ. Յ. Մ. Սիրականեան,
գանձապետ՝ Տր. Մ. Պաշտպանեան,
Յանձնարարի անդամ, Պ. Միքայի-
եան, Պ. Յ. Օղանեան և Պ. Մ.
Փուշմանեան: Նաեւ ժողովն ընտ-
րեց զՏր. Յ. Քօրաշահանեան նախա-
գահելու համար յաջորդ նստի: Այս-
պէս Միութիւնն կը գործէ իւր կա-
րողութեան շափովն, հասնելու հա-
մար իւր վերջնական նպատակին
որ այնքան նուիրական ու սիրելի է
ամեն Հայուն:

Վերջերս ԱՐԱՐԱՏի էջերու մէջ
երեւեցան մի քանի յօդուածներ,
որք ուղղակի կամ անուղղակի կեր-
պի կը թշնամանեն ու կը պարտա-
ւեն զՄիութիւնն և նորա անդա-
մներն, և որովհետեւ մինչ ցարդ ան-
պատասխանի մնացած են, թերեւ
ԱՐԱՐԱՏի ընթերցողներէն ոմանք
կը խորհին թէ նոքա արդարապէս
են:

Ինչ յոյժ տհաճելի է տեսնել կամ
լեւել, կուենել ու վէճէր մեր ազգա-
րին չըրանտուց մէջ, որք բոլորեալ
անօգուտ ըլլալէ ի զատ՝ յետեւ կը
նպաստեն մեր տկարանալուն: Առա-
ւել ևս անհաճոյ է ինչ՝ դնել ինք-
զինքս այսպիսի վիճարկութեան
մէջ, բայց երբ համարի երկտարադ-
ներ ի հրապարակ կը նետուին և «Սը-
խալ մեկնութիւն մը ուղղուէ» և
այլ վերնագրոց ներքեւ, զատա-
կարանութիւններով կը լցունեն
մեր լրագրաց թանկագին սրտակ-
ներն, սոսկ յաղորդ տալու հա-
մար իւրեանց անպատասխան
յայնժամ իմ համբերութիւն իւր
վիսնանին կը հասնի, զի այսպիսիք
մեր ազգային «վիսժ գործոյն» բո-
լորովին անյարմար և անօգուտ ըլլա-
լէ ի զատ, կրնան նոյնին խառն վը-
նասաբեր լինիլ (թերեւ անգիտակ-
ցարար):

Վերջիջեալ դատարկաբանու-
թեանց կարգէն կրնայ համարուիլ
«Հայկ անուեով երկտարադ դատա-
տունին գաւառանիկին ծայրիկը, և
կամ Հ. Հրանդ» ստորագրութեամբ
յօդուածն, ԱՐԱՐԱՏի 21րդ թուոյն
մէջ, որոյ նկատմամբ կուզեմք մի
քանի դիտողութիւններ ընել: Ես
չեմ կարող բոլորովին արդարացի
զՊր. «Սուր» հրապարակելուն հա-
մար տեղւոյն Հայ Միութեան նըս-
տին մէջ տեղի ունեցած մի անհա-
ճոյ դէպք, ինչպէս էր Միութեան
վերջ տալու դաւադրութիւն մը
իւրոյ գալն, որ ուրախ եմք ըսել
ինչ ցարդ անյաջող ըլլալէ ի զատ,
յուստ արծարծած է ազգասիրու-
թեան և միաբանութեան ոգին տեղ-
ւոյն ազգայնոց մէջ, և «Հայկական
Միութիւն» սկսած է իւր երրորդ
տարեւրջնան նիւթական և բարոյա-
կան յոյժ գոհացուցիչ հանգամա-
նայ ներքեւ, որք կը խոստանան
յաջորդութիւն:

Իրեւ ևս հանդիսական՝ Միութեան
այն նստի, յորում տեղի
ունեցաւ յիշեալ անհաճոյ դէպքն

կրնամ վկայիլ, (և ինչ հեռ կը մի-
անան բոլոր հանդիսականք, բայց
թերեւս փոքրիկ կուտակցութեանն
որ յերեւան եկաւ նոյն օրը) թէ Պ.
«Սուր» ի նկարագրութիւնն ուղղ-
էր, ուստի տեղի կար Պ. Հ. Հը-
րանդի վերուղղեց զայն, զոր ընել
ճանաչով չեղեցաւ ճշմարտէն և հա-
կառային ըլլալու բաղդին արժանա-
ցաւ:

Նախ բոլորովին անտեղի էր Պ.
Հրանդի՝ պատասխանել Պ. Սուրի
յօդուածին «ի դիմաց Ֆիլաթէլֆիոյ
նորահաստատ ազգային դպրոցի
վարչութեան»։ զի դպրոցի վարչու-
թիւնը խնդրէն բոլորովին դուրս
էր, իւր յիշեալ դէպքն տեղի ունե-
ցաւ, և դպրոցի մը գաղափարն
իսկ նորա ապագայ վարչութեան
մտաց մէջ միայն կը տարուբերէր. և
եթէ երբէք Պ. Սուր դատաւարած
է զիրենք, նոյն իսկ իրենք առիթ
տուած են նմա, զի ո՞վ չըստա-
պարտեն ապատմութիւն, անօգուտ
և վնասաբեր կուտակցութեանց գը-
լուխներ, ո՞վ չը...։ Ուստի դիւ-
րին է հասկնալ թէ՛ յօդուածագիրն
զինուած այդ տխրոյսով կուզէ
ԱՐԱՐԱՏի ընթերցողաց ուղեւ կա-
րեւորութիւն ստանալ:

Դարձեալ ըստ Պ. Հրանդի ամեն
ճշմարտ հայասէր պէտք է մեծ հա-
նայց զգայ իւր յօդուածի նման դը-
րութեանց ընթերցումն, որոյ մա-
սին մեծապէս կը սխալի, ճշմարտ
հայրենասէր մը զգացումներն երբ
նա կը կարգայ՝ չեն երբէք համաձ-
այլ դառն ցաւ և կարեկցութիւն,
զի նա ոչինչ կարող է տեսնել անդ,
այլ սնտի վէճ և անմարտնու-
թեան ոգի: Մեզ դարմանալի չը
թուի որ հայրենասիրական զգա-
մունք օտար են Պ. Հրանդի:

Մենք կը համաձայնեմք Պ. Հրան-
դի հետ թէ, մեր «նպատակին հա-
նելու համար» կայ միայն մէկ միջոց,
այն է որն որ ամենէն գործադրելի
և ամենէն ապահով է, նաեւ կը
համաձայնեմք իրեն հետ թէ դա-
տարակալութիւնն է «այդ ամենա-
առաջին պայմանն և ամենարագա-
րակ միջոցն»: Ուստի կը խորհեմք
ձեռն, թէ արդեք իւր ներկայա-
ցուցած երկարաթիւ կարեւոր
եայ դպրոցն կրնայ ըլլալ այդ «ա-
մենէն գործադրելի և ամենէն ա-
պահով միջոցն» որ մատակարարէ
Հայուն իւր այդ ամենակարեւոր
պէտքն — դատարկութիւն —
25° մի որ այդ իրտա կասկածելի
կը թուի և մանաւանդ ծիծաղելի:
Մեր կը շնորհակտութեամբ զՊ. Հրանդ
գտնելուն համար դատարկութե-
ան այդ «էլեքտրոն», որ արդե-
ք 19րդ դարու ամենաշահաւոր
գիւտն կրնայ համարուիլ, եթէ ի-
րականութիւն է:

Ուրախ եմք որ Պ. Հրանդ կըն-
դունի թէ՛ Միութեան անդամու-
թեան գլխաւոր պայմաններէն մին
է, որոց կանխիկ վճարումն, և
դարձեալ ինք երբէք չըլլաւոր հե-
րել իւր միութեան «գլխաւոր ան-
դամներէն մին», ըլլալը, ուստի գո-
նէ իւր խղճի հանդարտութեանը
համար պիտի խնդրէինք զՊ. Հրանդ
վճարել իւր առ Միութիւնն ունե-
ցած պարտքն: Կրնայինք մի քանի
նախադէպ յօդուածէն, բայց ժամա-
նակի անձկութեան պատճառաւ կը
թողուցն զինքը, յուսալով որ պի-
տի համադրել թէ ինք հրապար-
կագրութիւնն ուսուցանելու կարող
չըլլալէ ի զատ՝ ուսանելու ալ դեռ
չատ պէտք ունի:

Եւ դու Պ. «Հրանդայ», դու ևս
զուգուցութեան կը կարծիր, մանա-
ւանդ երբ կը խօսի ինքոյ մը
նկատմամբ, որոյ բոլորովին անտեղ-
եակ լինելը ցոյց կուտայ: Ինչ-
պէս երբ վստահօրէն կը պնդէս թէ
այսինչ անձն Միութեանն անդա-
մներէն չէ: Դարձեալ, ինչպէս կը
համարձակիս ըսել թէ տեղւոյն
Հայ Միութեանը «այդ անուանտակ,
այդ գործելներով և այդ նպատակ-
ներով, ոչ թէ միայն չէր կրնար իւր
կոչման ծառայել, այլ և կըլլաւ
ֆիստաբեր և պատճառ շատ երկ-
պառակութեանց», չէ՞ մի որ այդ
նախատեւ է զայն բաղկացնող ան-
հասկերն՝ որոց մէջ կը գտնուին
քո ստանապատիկն արժանիք ունե-
ցող անձինք, չէ՞ մի որ այդ նա-
խատեւ է այն կեդրոնն որոյ մե-
կօծանդակեմք և զոր Հայն կը պատ-
ուէ ու կը մեծարէ, չէ՞ մի որ
այդ բնուիւնն նոյն ինքը գո՞ւ կըլ-
լաւ ֆիստաբեր և պատճառ երկ-
պառակութեանց»: Զգո՞յ լրբուք:
ԲԱՐԲ-ԿԱԼԱՐ:

Ն Ո Ր Ա Չ Գ Ս Ս Է Ր Ն Ե Ր
ԵՒ
ԱԶԳԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ:

«Ազատութիւն» 47 թուահա-
մարի մէջ, Ֆիլաթէլֆիոյ գործած
«Սուր» ծածկանուամբ հրատարակ-
եալ յօդուածի մը զէ՛մ արգէն եր-
կու նոտաներն ընթերցող ԱՐԱՐԱՏի
մէջ:
Խնդրոյն բնութեանն մեզ ևս ի
մօտց տեղեակ, պարտք ծանրա-
բեռնեալ կզգամք մեր վրայ, այս
մասին մի քանի խօսք արտասանել,
ո՛չ ի յոյր պաշտպանութիւնն պաշ-
տանակի մը զոր կը սիրենք, այլ
վեր անհետ համար իրականութիւ-
նն, պարզել ճշմարտութիւնն և
այսպէս յանձնել խնդիրն ընթեր-
ցողաց դատաստանին:

Ֆիլաթէլֆիոյ Հայկական Միութե-
անն մի հրաւերին համեմատ,
անցեալ տարույ վերջերն, եթէ
չեմ սխալի, ներկայ գտնուեցանք
իրենց մի նստին: Անգամ չէինք
այդ մարմնոցն և ո՛չ ալ գիտակ իւր
նպատակին, սակայն գոհունակու-
թիւն մ'էր մեզ տեսնել Հայեր ոյց
թիւը, կըսուէր թէ՛ կը հասնէր
մինչեւ 60-ի այդ քաղաքի մէջ:
Ուստի որդեկալ օրն ներկայացանք
ժողովոյ որ բացուեցաւ աղթթով և
ստեղծական գործարկութեան մի քա-
նի վայրկեան մէջ լրացան, կեանք
մը շտանանք այդ ժողովի մէջ որ
արդէն ալ բազմաթիւ չէ՛ր և ոչ ալ
ունէր որոշ յատկագրի մը գոր-
ծելու և կը դիմէր ո՛ւր, ինչ նպա-
տակի, ո՛չ ոք գիտէր: Այս եղա-
գոնէ այն օր այդ նստին մեր վրայ
ունեցած տպուածութիւնն իրաւ
կը տեսնէինք անդ՝ բարեգէմ ազ-
գայիներն, մեծաւ մասամբ երիտա-
ւարաբ, արամաղիւր լաւ մի բան
գործելու, այլ կը պիտի իրենց
թէ՛ ուղղեցող և թէ՛ վարիչ, կը
ցաւինք ըսել թէ՛ չէինք ճշմարտե-
րա-դամոց մէջ ո՛չ զմին կարող լինելու և
ո՛չ զմին լինելու: Հայ գաղթականին
դէմ՝ յարուստեմ ընդհանուր գա-
նաւ հոս ալ տեղի ունէր լուե-
ն, այն է մայրենի լեզուի մէջ խա-
կ, իսկ անգլիական լեզուին մեծաւ մա-
սամբ բոլորովին անտեղեակ, ընդ
որս ժողովոյ անտեղեակն որ երկու
խոշոր տարիներ յԱմերիկայ գտնու-
ելով հանդերձ չէ՛ր յաջողած իրա-
ցնել այդ լեզուն:

Օրակարգն սպասած էր, ոչինչ
կար կատարելիք կամ խօսելիք,
բայց անդամոց մին յանկարծ ելնե-
լով յիշեցուց ժողովին թէ՛ «Տէր ո-
ղորմանք տեսն չէ՛, սենթիսիս
տանք... Արմէնիայի խմբագրին...
այսքան ալ կարծ ու հատու եղաւ
իւր բանախօսութիւնն: Եթէ յիշե-
րութիւնն չը սխալեցնէր զմեզ, «միկ
թայեւ» և մի քանի ոչնիթ՝ հաւաք-
եցանք ի նպատակ այն մեծ հեղինա-
կութեան որով պիտի փրկուի Հայն
ու Հայաստան»։ (*) Յուսկ յետոյ
հաւերկուեցանք ժողովապետի կող-
մանէ խօսիլ այս ժողովոյ և «խոր-
հուրդ» տալ զմեզ ալ անդամակցու-
թեանն առաջարկել յետոյ:

Իրաց վիճակին ակնաստան լինելէ
յետոյ գիտար չէ՛ր խորհրդատուի
պաշտօնն: Մեր բանախօսութեան
համառօտ պատճէնն, որքան կը յի-
շեցնէր, հետեւեալէն էր. «Թէ՛ ողոր-
մութիւնն նախ մարդ իւր անձն
սկսելու է, երբ մարդ նախ զանձն
զը խնամէր անհրապակն է խնամել
ըլլալ: Միշտ գտնուած ու արտունջ
կըլլուի թէ՛ ի Տաճկաստան ազա-
տութիւն չկայ այս կամ այն լաւ բա-
նն ընելու, յԱմերիկայ, մարդ օ-
րինաց սահմանին մէջ, յամենայն
պատէ է գործելու և զարգացնելու
միջոց, հոգին ու մարմինն և բար-
ւոքել զնիւթականն: Պատճառ մը
չկայ ուրեքն որ արգել կըստ ըլլայ
ի մէջ և ոչ միայն ի գործ դնել ինչ
որ օգտակար է «դրապէս» իւր ներ-
կային և ապագային: Այս անուհ-
ման ազատութեամբ իսկ կը տե-
նեմ որ առիթի ժողովն օգուտ չէ՛ր քաղած
և քաղելիք ալ չ'ունինք եթէ շա-
րունակեմք այսպէս. հայրենիքէ հոս
գաղթելով անհատապէս լաւագոյն
պահպանութիւնն մը ձեռք բերել
լինելու է մեր ամենուս ալ նպա-
տակն է անհատական բարեբաւար
հայրենային բարեբաւարն ալ անվի-
պելի կը լինի, և ոչ թէ մեր կա-
րեւոր և սուղ ժամանակ վատնել
բանդագուշանաց:

Սկսեցի կայ հան ամեն կարգի ար-
հեստ ու արտուտ. էր չէնք հետա-
մուտ լինիլ դոցա, մեր արամաղը-
րութեանց, բնական կարողութեանց
պահպանման համեմատ. է՞ր կորու-
նենք, հոս իսկ, գործարաններու մէջ
պարզ գործարարի կեանքն, փառ-
շելով մեր ֆիզիքական ոյթին միայն:
Այս չէ՛ անշուշտ Հայուն ճակատա-
հար, բարձրագոյն կոչում մը ունի
Հայն իւր բնական հանձնարումն որով
(*) Մեր թղթականին իւր բաժարակ
կարծիքն կը յայտնի: Բայց մեր կար-
ծիքն այդ մասին տարբեր է իրմէ:
Ծ. Խ.

ամեն ուրեք հիացում գրած և առ
ինքն: Գիշերային դատարաններ կան
ամեն ուրեք գրեթէ, ուր կուտուց-
ուին, տարեկան աննշան գումար
մը փոխարէն, զանազան կարեւոր
և օգտակար ճիւղեր ի լեզուն և յար-
ուեստս: Բանիօնք արդեօք կան մեր
մէջէն որք սկսած են հետեւել այդ
կարգի դատարան: ստացած տեղե-
կութիւնքս, կը ցուի՝ ըսել, ըստ
են այս մասին. որովհետեւ կարելի է
յառաջող լինիլ օտար երկրի մէջ, երբ
ամեն օր, ամեն ժամ մեր յաղոր-
դակցելու տարրին լեզուն չէնք
հասկնար: Եւ ահա կը նշմարեմ մե՛ծ
թիւ մը որ կ'անգիտէ զԱմերիկային.
որ բանն արգելած է զմեզ ուսանիլ
զայդ. ցնորական բանեբու մեր վստա-
նած դրամովն կրնանք զայդ զիւրաւ
ձեռք բերել և ունիլ: Եթէ չեմ որ-
խալիլ երկրին կառավարութիւնն
ձրի դատախօսութիւններ իսկ հա-
տատած է ամեն ուրեք Անգլիային
լեզունն անտեղեակ գաղթականաց
համար: Եւ է՞ր չէնք մտադրէր լա-
ւագոյն քայլերու, լաւագոյն ապա-
րիկի և չէնք դիմել վարպետներու
ուսանելու համար գնաւորան ար-
հեստ

